

*О. Юрчук, Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ У ГЛОБАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Досліджуючи процеси глобалізації, у загальному випадку виходять з того, що глобалізація – це якісно новий етап зближення країн і народів, їх взаємозалежний розвиток, що проявляється у новому рівні інтернаціоналізації чинників виробництва, світових ринків капіталу, робочої сили, інформаційного простору. Академік А.А. Чухно вважає, що глобалізація економіки світу – це вища форма інтернаціоналізації світового господарства, зумовлена становленням нового технологічного способу виробництва, тобто поширенням інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Серед структурних компонент глобалізації дослідники виділяють такі: поступове стирання економічних меж між країнами; формування глобальної фінансової системи та інтеграція національних банківських систем; утворення глобальної системи розповсюдження і обміну інформацією; формування глобальної системи руху товарів і послуг, що охоплює міжнародну торгівлю, послуги транспортування, зберігання, страхування та інші необхідні операції при здійсненні поставок і регулюванні товарних потоків.

Сьогодні більшість дослідників вважають, що роль лідируючої ланки економічної глобалізації закріпилася за сферою фінансів. У результаті цього в рейтингу 500 найбільших компаній часопису Financial Times (далі – FT500) капіталізація компаній фінансового сектора у 2006 р. становила 5,5 трлн. дол. США (майже 25 % капіталізації компаній рейтингу), причому 80 найбільших банків коштували разом майже 4 трлн. дол. США (17,7 % капіталізації FT500). У той же час нафтогазові компанії, навіть в період цінового максимуму їх продукції, FT500 оцінює в 2,5 трлн. дол. США.

У 2006 р. проявилися нові тенденції процесу глобалізації фінансових ринків. Зокрема, спостерігалось зростання міжнародного руху капіталу на ринках, що розвиваються, посилення конкуренції між фінансовими центрами, що створює більше можливостей вибору для учасників ринку, хоча й робить раніше географічно захищені біржі уразливими для конкурентів зі всього світу. За даними Ernst & Young, у ході первинного публічного розміщення акцій на фондових біржах (IPO – Initial Public Offering) за часткою залученого капіталу на перше місце вийшла біржа Гонконгу – 17 % загального обсягу, на

друге – Лондонська (15 %), на третє – Нью-Йоркська (11 %). При цьому на IPO до сектора фінансових послуг було залучено найбільший капітал (58 млрд. дол. США), що майже дорівнює сумарному обсягу залучень у таких привабливих сферах, як нерухомість (33 млрд.) та енергетика (26 млрд. США).

Необхідною умовою глобалізації фінансових ринків є свобода руху капіталу, результат якої – значне зміцнення фінансового потенціалу світової економіки. У цьому аспекті надвисока інтенсифікація руху фінансових потоків – прогресивний наслідок глобалізації світового господарства. Інвестори і позичальники стали потенційними учасниками всіх сегментів фінансового ринку світу. Основним інвестором, за даними МВФ, залишаються США, хоча їх частка поступово зменшується. У 2006 р. вона склала 63,7 %, в 2004 р. – 70,1 %. Останніми роками збільшується частка інвестицій із Західної Європи, причому в структурі міжнародних зобов'язань євро з 2003 р. випереджає долар США. Відбувається також зміна найбільш інвестиційно-привабливих регіонів – на чільні місця виходять Китай, Росія, Саудівська Аравія.

Останнім часом найдинамічніше процеси фінансової інтеграції відбуваються в Європі. У результаті відношення суми іноземних активів і пасивів до ВВП в середньому збільшилося з 45 % у 1975 р. до 326 % в 2004 р., причому в “старих” державах Європи це співвідношення досягло 403 %. Характерно, що й ціна купівлі банків у Східній Європі значно вища (у порівнянні з США і новими ринками Азії). Так, в СНД у 2005-2006 рр. коефіцієнт P/BV складав 3-5; в США і Західній Європі – 1,5-2,5; в Китаї – 1-2. Societe Generale (Франція), зокрема, в червні 2006 р. за 317 млн. дол. США купив 10 % Росбанку (P/BV = 4,5), а угорський OTP Bank 96,4 % Інвестощадбанку (Росія) – за 477 млн. дол. США (P/BV = 3,9). Рекордом для Китаю стало недавнє IPO Bank of China на біржі Гонконгу – P/BV = 2,2.

Отже, наприкінці ХХ ст. роль лідируючої ланки розвитку глобальної економіки світу закріпилася за фінансово-банківським сектором. Головними факторами сучасного розвитку економічного середовища діяльності банків є глобалізація, посилення відкритості світової економіки, міжнародний рух капіталів, створення інноваційних фінансових інструментів і послуг шляхом впровадження інноваційних технологій у процес виробництва послуг і обслуговування клієнтів банками. Фактор глобалізації фінансових ринків у міжнародній діяльності фінансово-банківських установ спричиняє їх злиття або об'єднання в масштабах усього світу. Процеси інтеграції фінансових установ, кардинальні зміни структури і архітектури світових

фінансових ринків є об'єктивною тенденцією економічного і соціально-політичного розвитку світу, яка свідчить про те, що країни і, зокрема, фінансові інституції встановлюють єдині стандарти функціонування світового фінансового ринку і діють згідно з їх вимогами. Однак, враховуючи, що за певних умов процеси глобалізації фінансових ринків можуть викликати негативні тенденції у світовій економіці, об'єктивно необхідним є впровадження жорстких процедур міждержавного регулювання транскордонних грошових потоків. Прикладом досить адекватних заходів є Директиви ЄС щодо регулювання фінансових ринків, основна мета яких – формування єдиного загальноєвропейського ринку фінансових послуг.

Україна послідовно реалізує стратегію інтеграції держави у глобальний ринковий простір, тому об'єктивною умовою успішного розвитку вітчизняної банківської системи та її ефективного функціонування в умовах сучасного економічного середовища є всебічне врахування особливостей і тенденцій світового ринку фінансових послуг.

Юрчук, О. Діяльність банків у глобальному економічному середовищі [Текст] / О. Юрчук // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей X Всеукраїнської науково-практичної конференції (22-23 листопада 2007 р): у 2-х т. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – Т.1. – С. 46-48.